

Titus Maccius Plautus

KOMEDIE O LANĚ

Přeložila a upravila Eva Stehlíková, píseň rybářů složila Dana Svobodová.

O S O B Y

Démones /Dobrotka/ - starý altruista původem z Athén

Jeho žena - nemá role

Gripus /Zrzek/

Turbalio /Randál/ - jeho otroci, nemá role

Sparax /Vazbička/

Kněžka Venušina chrámu

Plesidipus /Milas/ - athénský mladík z dobré rodiny

Trachalio /Kotrba/ - jeho otrok

Labrax /Hltoun/ - kuplíř

Paléstra /Lízátko/ - svobodná dívka v kuplířově
područí

Ampeliska /Kulička/ - kuplířova otrokyně

Charmides /Hezula/ - kuplířův přítel ze Sicílie

Rybáři

I.

Pusté mořské pobřeží nedaleko Kyrény. Na scéně Démonova chatrč a chrám bohyně Venuše.

I,1

Gripus (ohledává škody způsobené bouří)

To byla včera v noci bouřka, co? To si dal Neptun zas jednou záležet. Vítr - co povídám vítr! Vždyť to byl tajfun, uragán! Servalo nám to všechny tašky ze střechy a k tomu přidělalo pár oken, takže máme teď dům jaksi lépe prosvětlený.

I,2

Plesidipus (přichází od moře)

To bych tedy rád věděl, co dál.

Gripus

Kdybych měl kapku fištrónu, tak bych se tu s tím nepatlal a zamazal bych to prostě blátem.

Plesidipus

Tady někdo mluví.

Démones (vychází z domu)
Hej, Gripo!

Gripus
Kdo tu na mne pokřikuje?

Démones
Ten, kdo si za to zaplatil.

Gripus
Drahý pane! Chceš mi snad takhle decentně naznačit, že jsem tvůj otrok?

Démones
Budeme potřebovat spoustu bláta. Nakopej hodně hlíny. Zdá se mi, že by to chtělo celou střechu novou. Je průsvitná jako staré řešeto.

Plesidipus
Buď zdrav, otče! Ty taky!

Démones
Buď zdrav.

Gripus
Komu tu říkáš otče? Co jsi vůbec zač? Jakého jsi pohlaví ?

Plesidipus
Jsem muž, jak vidíš.

Démones
Já jsem míval jednu dceru a tu jedinou jsem taky ztratil.
V tomhle domě nikdy nebyl syn,

Plesidipus
Třeba ti bohové ještě nějakého dají!

Gripus
A tobě aby dali za vyučenou! A hromadu trampot navrch, ať jsi kdo jdi, za to, že nás tady tím svým řečením zaměstnáváš.
Nevidíš, že už tak jsme dostatečně zaměstnání?

Plesidipus
Vy tady bydlíte?

Gripus
A proč se ptáš? Šmíruješ, abys to tu mohl vykrást?

Plesidipus
Otrok, který si dovoluje v přítomnosti svého pána takhle člověku skákat do řeči a tímhle tónem mluvit, musí být zatraceně dobře zapsán nebo musí mít pěknou sumičku peněz, aby se mohl z

otroctví vykoupit.

Gripos

Člověk z lepší rodiny, který si beze studu dovolej přijít tam, kam ho nikdo nezval a kde mu nic neříká pane, musí být prostě špatně vychovaný.

Démones

No tak mlč, Gripe. Oč ti jde, mladíku?

Plesidipus

Nejradši bych si to nejdříve vyjasnil s tímhle ničemou, ale nechci tě zdržovat. Rád bych se tě na něco zeptal.

Démones

Máš možnost, i když, jak vidíš, jsem dost zaměstnán.

Gripos

Proč nejdeš do bažiny nasekat rákos, abychom mohli pokrýt střechu, dokud je nebe bez mráčku?!

Démones

No tak mlč, Gripe. A ty řekni, oč ti jde.

Plesidipus

Mám otázku. Řekni mi, neviděl jsi tady někde takového člověka s plesnivou čupřinou? Je to mizera, šejdíř a podvodník...

Démones

Takových jsem viděl! Právě kvůli téhle sortě lidstva jsem tady a žiju z ruky do úst.

Plesidipus

Ten lotr sem měl - buď včera nebo dneska ráno - přivést dvě ženy. Chtěl tu obětovat Venuši.

Démones

Hochu, tady už dávno nikdo neobětoval a mně nikdo nemůže ujít. Vždycky si přijdou něco vypůjčit - buď chtějí vodu nebo zase oheň, nůž, rožeň, kastrol nebo hrnec na droby anebo - zkrátka jako kdybych měl nádobí doma ne pro sebe, ale jenom kvůli Venuši. Teď tu určitě nikdo nebyl.

Plesidipus

Těmi slovy mne odsuzuješ k smrti.

Démones

Co se mne týče, kldině si žij dál.

Gripos

Hele, ty, co tu objeduješ jenom kvůli hladovému žaludku, bude snad líp, když se najíš doma.

Démones

Tebe sem někdo pozval na hostinu a pak ti nepřišel?

Plesidipus

Přesně tak.

Gripus

Tak neriskuj a běž hodovat domů. Obětuj Cereře, ne Venuši. Venuše, víš, ta má na starosti lásku, žvanec má v kompetenci Ceres.

Plesidipus

Ten chlap si ze mě hloupě utahuje.

Démones

Co je to tam na moři za lidi? Proboha!

Gripus

No co by, jsou prostě po snídani a teď s emyjí.

Démones

Ztroskotala jim na moři loď!

Gripus

To se tak stává. Nám zase dům a tašky ztroskotaly na zemi.

Plesidipus

Kde je vidíš?

Démones

Tadyhle napravo u pobřeží.

Plesidipus

Už je vidím.

Démones

Podívejte se na ty lidičky! Kolik jich je! Teď je to vyhodilo z lodi a oni plavou!

Plesidipus

Půjdu jim na pomoc. Kéž by tam byl ten lotr lotrovská, kterého sháním. Buďte tu zdraví.

(Odejde k moři)

Gripus

Bez tebe a těch tvých dobrých rad bychom na to asi nepamatovali. Co se to tam děje?

Démones

Co se děje?

Gripus

Jsou tam dvě ženské! Úplně samotné, chudinky! Jak to s nimi

smýká! Dobře! Dobře! Výborně! Proud je odnáší od skal ke břehu, kormidelník by to neudělal perfektněji. Takové vlny jsem snad jakživ nezažil! Když je teď příboj nezahubí, mohly by to přežít! A teď pozor! Teď je to strašně nebezpečné! Vlna vyhodila jednu z nich. Teď už je mělčina, snad vyplave. Hurá! Hýbá se! Vstává, žije! Teď ta druhá. Ze strachu padla do vln. Klečí ve vodě! Unikla! Žije! Už je na břehu. Dala se vpravo - krucinál, tak to si dneska, holka, dáš!

Démones

Jak to?

Gripus

Když se dá k útesům, zlomí si brzy vaz.

Démones

Poslyš, Gripe, jestli tě pozvou na večeři, tak tu klidně poseď, ale jestli chceš dneska jíst na můj účet, což předpokládám, využil bych napřed tvé služby.

Gripus

Co se dá dělat. Jsem tu sice dobře zapsán, ale nemám peníze, abych se vykoupil. Můj drahý pane, máš na to nárok.

Démones

Tak už pojď.

Gripus

Taky, že jdu.

(Odcházejí do domu)

Paléstra (přichází umáčená od moře)

Když člověk ztroskotá na moři, není to zdaleka tak zajímavé, jako když o tom někdo vypráví. To se to poslouchá!

Pročpak mne bohové trestají,
v úzkostech topit se nechají?

Copak to znamená?

K tomu jsem zrozena?

Je to snad odměna

za mou zbožnost?

Ráda bych všechno snášela,

jen kdybych aspoň věděla,

v čem je má vina,

jestli jsem povinna,

i když jsem nevinna,

takhle trpět.

Tolik jsem se snažila, abych se nikdy neprovinila proti bohům.
A přece mi připravili takovýhle osud.

To je nedůstojné!

To je nespravedlivé!

To je od vás ošklivé!

Jaká odměna čeká na bezbožného člověka,

když zbožné lidi bohové takhle šidí?
Příčina mého neštěstí, můj ničemný pán,
ztratil na moři vše, co měl. Jediná troska jeho majetku
jsem já. Kdyby se byla zachránila Ampeliska!
Spolu by nám hned bylo líp! Takhle jsem úplně sama.
Kam semám o pomoc obrátit?
Jsem v pustině opuštěná,
ve skalách lsyším jen moře hřmít.
Koho mám o jídlo poprosit?
O všechno připravena,
kam mám dneska na nocleh jít?
Co počít v neznámé krajině?
Mám se dát tudy? Anebo tam?
Mám běžet po téhle pěšině?
Nebo po téhle cestě? Kam?
Zoufalství mne jímá,
je mi zima,
mám strach,
ach.

Ještě že vy, moji drazí rodiče, netušíte, co já ubohá musím
podstoupit. K čemu mi je, že jsem se narodila svobodná. Byla
jsem Labraxovou otrokyní a teď jsem ještě míň než otrokyně.

Ampeliska (přichází umáčená z opačné strany)

Bylo by pro mne jistě nejlepší,
kdybych svou utahanou dušičku
od těla rázně oddělila.
Můj život ztratil smysl, kuráž je tatam!
Starosti na mne doléhají.
Všechno jsem tady oběhala,
kdejakou sluj jsem prolezla,
každický kout jsem prohledala
- a marně, nikde po ní ani stopy.
Nevím už, kde bych měla hledat.
Křičím - a nikdo neodpovídá.
Může být něco pustějšího
než tyhle pustopusté kraje?
Jestli je ale Paléstra naživu,
jakože já jsem ještě živa,
nedám si pokoj, dokud ji nenajdu.

Paléstra
Někdo tu mluví.

Ampeliska
Někdo tu mluví!

Paléstra
Čí to byl hlas?

Ampeliska
Slyším to zas!

Paléstra

Pad na mne děs.

Ampeliska

Je to snad běs?
Slyším nějakou ženu.

Paléstra

Žena? To nemá cenu!

Ampeliska

A co mi brání
zakřičet na ni_
Paléstro!

Paléstra

Nesmím se bát
na ni zavolat.
Ampelisko!

Ampeliska

Hola, kdo mne volá!

Paléstra

Hola, já tě volám!

Ampeliska

Paléstro, kde jsi?

Paléstra

Ampelisko, tady jsem!

Ampeliska

Řekni mi, kde?

Paléstra

Tady, na skále.

Ampeliska

Jsi v nebezpečí?

Paléstra

Tvůj hlas mne léčí.

Ampeliska

Jsme na tom stejně,
pojď prosím ke mně!

Paléstra

Já tě chci vidět!

Ampeliska

Já tě chci vidět!
Vydej se po hlase.

Paléstra

Kde se skrýváš?

Poběž mi naproti!

Ampeliska

Už letím, už letím!

Paléstra

Podej mi ruku, Ampelisko!

Ampeliska

Tady je ruka, Paléstro!

Paléstra

Jsi opravdu živá?

Ampeliska

Všechno ve mně zpívá.

Vrátila jsi mi naději.

Paléstra

Dotkni se mne raději.

Nemohu uvěřit. Jsi to ty?

Ampeliska

Sbohem, mé trampoty!

Paléstra

Vzalas mi od úst slova.

Musím tě objemout znova.

Ampeliska

Už mám zas důvod žít!

Paléstra

Musíme odtud jít!

Ampeliska

Ale kam, drahoušku?

Paléstra

Můžeme na zkoušku

jít po té cestičce.

Ampeliska

Kamkoli, kam ty chceš.

Paléstra

Co je to tam?

Ampeliska

Kde?

Paléstra

Já vidím chrám.

A kde je chrám,

tam jsou i lidé.

Když na to přijde,
je vlastně jedno,
kdo v chrámu sídlí.
Ať už tu bydlí
bůh nebo bohyně,
můžeme se pomodlit,
poprosit upřímně,
aby se slitoval,
přijal nás, nevinné,
pod svoji ochranu.

I, 5

Kněžka (vychází z chrámu)

Prosebnic hlas vede mé kročeje.
Kdo jsou ty ženy prosby vysílající?
Zde chrám je bohyně a ona vždy
všem prosebníkům nářky dobročinně ukojí.

Paléstra, Ampeliska

Chceme tě, paní, pozdravit.

Kněžka

I vy, mé dívky, buďte pozdraveny.
Odkud vás cesta vaše přivádí?
Je urousán a umolousán váš šat!

Ampeliska

Přicházíme tady odtud, to místo není daleko, ale jsme opravdu
zdaleka - myslím to místo, odkud nás sem přivezli.

Kněžka

Dřevěný oř vás vezl modrou slání snad?

Paléstra, Ampeliska

A - ano.

Kněžka

Pak oblect se tak, jak velí dávný zvyk,
v bělostné roucho. Přijďte vzádti dík bohyni.
Nesluší se takto vstoupit v chrám.

Ampeliska

Jak na nás můžeš, prosím tě, chtít, abychom obětovaly v nějakém
rouchu. Kde bychom to vzaly? Nemáme nic než to, v čem nás moře
vyplivlo.

Paléstra

Klečíme u tvých nohou, paní,
nevíme, kde jsme, nemáme zdání,
co nám krutý osud uchystal,
nemáme nic, nemůžem už dál.
Slituj se nad námi v našem neštěstí,

dovol, ať smíme přinést
všechn svůj majetek na tvůj práh.
Máme jen, co máme na sobě, ach!

Kněžka

Neklečte už a podejte mi ruce!
Kdo by vás měl víc litovat než já?
Můj nuzný příbytek je chudičký,
Venuše bohatstvím teď neslyne
a tak tu žijem spolu z ruky do úst.

Ampeliska

To je Venušin chrám?

Kněžka

Ten skvostný stánek je chrám Venuše.
Já v tomto chrámu úřad kněžky zasávám.
Co mám, to dám, však hojnosti tu není.
Teď se mnou vkročte ve Venušin chrám.

Paléstra, Ampeliska

Takové laskavé, přátelské přijetí je pro nás opravdu velkou
ctí.

Kněžka

Tak to má být.

(odcházejí do chrámu)

II,

Rybáři (spravují sítě, připravují se na lov)

Boháči rybáři dobře si žijí

od slunka do slunka sítě si šijí
jejich šat je samé stříbro a zlato
díky ti Neptune díky ti za to

Na laně na laně táhneme v síti

mušle a ústřice své živobytl

Za rána vyjedem na moře s lodí
slaneček platejz všechno se hodí
sítě a udice čeřeny s lanem
slaný je chléb náš víno je slané

Na laně na laně táhneme v síti
škeble a ježky své živobytl

Když moře bouří tak jako dneska
chytí se sotva nějaká treska

hlad je náš kuchař kručí nám v břiše
domů se zadem vkradem tiše

Rybáři boháči prázdno je v síti
čeřeny lana tvé živobyť

II,2

Trachalio (přichází od moře)

Snažil jsem se ze všech sil, abych svého pána dohonil. Ale kde je a kam teď? Tady je jako na zavalanou pár lidiček, kterých se můžu zeptat. Zdravím vás, mořští taškáři, vy pánové z Hradce nad Udicí a ze Škeblovic, vy hladový pronárode! Jak se vám žije? Jak se vám umírá?

Rybáři

Žijeme z nadějí zmíráme s žízní
plujeme na moře s hladem a písní
Přílivy odlivy hřejí i bolí
život i smrt je hlodaný solí

Na laně na laně táhnem kus moře
oceán s rybářem na laně oře

Trachalio

A když tu tak sedíte, neviděli jste tu mladíka, statného, strašně odhodlaného, s ruměným líčkem?

Rybáři

Co tady sedíme, spravujem sítě,
nikdo s okolo neprošel hbitě.

Trachalio

A co takhle starého Siléna, dobře stavěného, břichatého, se zachmuřelou tváří a svraštělým obočím, lstivého ničemu odporného bohům i lidem, takový sud zkaženosti a odpornosti?

Rybáři

Máš špatnou adresu. Takový poklad
nejspíš bys patrně v žaláři dopad.

Trachalio

Vedl s sebou dvě tuze půvabné dívenky. Opravdu jste ho neviděli?

Rybáři

Nikdo tu nebyl, můžeš nám věřit,
táhneme na moře síly si změřit.

Trachalio

Buďte zdraví! To jsem si mohl myslet! Stalo se přesně to, co

jsem očekával. Mizera kuplíř mého pána podvedl. Potichu se vykradl, nalodil na loď a ženské někam odvezl. Já bych snad mohl být věštce. A to ještě sem Labrax pozval mého pána na hostinu! Sem! Konečně co můžu udělat lepšího, než tu na pána počkat. Možná že Venušina kněžka bude něco vědět. Jestli ji uvidím, zeptám se jí, alespoň budu v něčem mít jistotu.

Rybáři

Dokud je jediná kambala v síti,
na laně na laně naděje svítí.

(odcházejí k moři)

II, 3

Kněžka

(volá z chrámu)
- a tam, kde jejich příbytek má vchod,
svou něžnou ručkou dveří dotkni se
ve jménu bohyně -

Ampeliska

Já ti rozumím - prostě mi chceš říci, abych zabušila tadyhle na vrata a požádala o vodu.

Trachalio

Jaký hlas zaletěl k mým uším?

Ampeliska

Kdo to mluví? Koho to tu vidím?

Trachalio

Není ta dívka, co vychází z chrámu, moje Ampeliska?

Ampeliska

Není to Trachalio?

Trachalio

Je to ona!

Ampeliska

Je to on! Trachalio, buď zdráv!

Trachalio

Buď zdráva Ampelisko! Co tu děláš?

Ampeliska

Taková poctivá holka a takhle jsem dopadla!

Trachalio

Takhle snad ani nemluv!

Ampeliska

Lidé, pokud jsou ovšem tak chytří, aby byli hodni toho jména, mají za povinnost mluvit pravdu. A kdepak je, prosím tě, ten tvůj pán?

Trachalio

A sakra, já si přece jen myslel, že by mohl být tady.

Ampeliska

Není a nikdy nebyl.

Trachalio

Že není?

Ampeliska

Mluviš čistou pravdu.

Trachalio

To já nemám, Ampelisko, vůbec ve zvyku. Bude hostina brzy připravena?

Ampeliska

Jaká hostina?

Trachalio

Připravujete snad oběť Venuši a taky hostinu, ne?

Ampeliska

Tobě se snad něco zdá!

Trachalio

Přece sem Labrax pozval Plesidipa na hostinu - tdy tvůj pán pozval mého pána.

Ampeliska

To není nic divného. Labrax přece podvádí bohy i lidi. Z toho mají kuplíři živnost.

Trachalio

Takže ani vy, ani váš pán tu nechystáte hostinu?

Ampeliska

Ty bys mohl být věstec!

Trachalio

A copak tu tedy děláš?

Ampeliska

Unikly jsme ze strašného nebezpečí a ušly jsme strašné smrti. Plných úzkosti a zbavených všeho, ujala se nás Venušina kněžka a přijala nás, myslím Paléstru a mne, pod svou střechu.

Trachalio

Takže Paléstra, přítelkyně mého pána, je tu taky?

Ampeliska
Jistě.

Trachalio
Ampelisko, drahoušku, ani nevíš, jaká krása se skrývá v té tvé ošklivé zprávě. Moc rád bych věděl, jaké nebezpečí vás potkalo.

Ampeliska
Drahoušku, Trachalio, včera v noci naše loď ztroskotala.

Trachalio
Co je to za báhorku?

Ampeliska
Tak ty nevíš, že nás Labrax chtěl tajně odvézt na Sicílii? Nalodil všechno, co měl - a teď je to všechno ztraceno.

Trachalio
Tahleta zpráva je lepší než zlato, díky ti, Neptune, díky ti za to. To byla vynikající partie a ty jsi ten nejlepší hráč, kterého znám. Dal jsi tomu mizerovi třetím tahem mat. A kde je Labrax teď?

Ampeliska
Neptun ho pozval na tah a on se možná upil k smrti.

Trachalio
Doufám, že si pořádně přihnul. Já tě miluju, Ampelisko. Ty jsi taková sladká a tvoje slova, to je úplná medovina. Jak jste se s Paléstrou zachránily?

Ampeliska
To ti povím. Moc jsme se bály, a když jsme viděly, že se loď řítí na skaliska, skočily jsme do loďky. A zatímco se Labrax a ten jeho kumpán třásli strachy, odvázala jsem lano a bouře nás odnesla od nich pryč. Celou noc s námi vítr zmítal ve vlnách a pak nás přihnul ke břehu víc mrtvé, než živé.

Trachalio
Chápu, tohle dělá Neptun vždycky. Chová se jako vynikající, ale trochu nedůtklivý revizor: podřadné zboží hází přes palubu.

Ampeliska
Já že jsem podřadné zboží? Běda ti, Trachalio!

Trachalio
A co teprv tobě, drahoušku! Já to říkal, já to věděl, že to ten zatracený Labrax udělá! Já se měl dát na věštění!

Ampeliska
Tak proč jste si s pánem nedávali pozor, když jste to věděli?

Trachalio

Co měl dělat, prosím tě?

Ampeliska

Ty se ptáš, co měl dělat, jestliže ji miloval? Měl mít pořád hlídku, měl stát na stráži celé dny a noci. Měl se zkrátka pořádně starat, jako to dělají jiní.

Trachalio

Podívej, když se jdeš koupat do lázní, můžou tě okrást, i když se snažíš dávat si na své věci pozor. Takový zloděj hlídače snadno uvidí, ale hlídač neví, kde zloděj je. Ale vezmi mě k ní. Kde je?

Ampeliska

Jdi do Venušina chrámu, najdeš ji tam, jak sedí a pláče.

Trachalio

Tak na to bych nerad koukal. Proč pláče?

Ampeliska

Trápí ji, že jí kuplíř vzal krabičku, ve které měla všechno, co potřebuje, aby našla své rodiče. Bojí se, že se to všechno nadobro ztratilo.

Trachalio

Ale to je přece nestydatý zločin! Copak někdo může chtít, aby člověk, který se narodil svobodný, byl nadosmrti otrokem?

Ampeliska

No vidíš, a teď šla krabička ke dnu i s lodí. A všechno Labraxovo stříbro a zlato taky.

Trachalio

Třeba vyplave a někdo ji uloví.

Ampeliska

Je chudinka taková smutná, že o tu krabičku přišla.

Trachalio

Tak to je o důvod víc, abych za ní šel a potěšil ji, aby si nezoufala. Naděje umírá ze všeho nejposlednější, to přece známe.

(odchází do chrámu)

Ampeliska

Tak jdi. Já splním kněžčin rozkaz a řeknu si tady u nejbližšího domu o vodu. Řekla, že mi ji docela jistě dají, když poprosím jejím jménem. Já jsem snad nikdy neviděla takovou stařenu. Přijala nás bez zdráhání, tak důstojně, tak ušlechtilé a ve vší počestnosti se o nás starala, jako bychom byly její dcery. Svlékla z nás mokré šaty, ohřála nám vodu, abychom se umyly. Nesmím se zdržovat, řeknu si o vodu, jak přikázala. Je v domě

někdo? Haló, otevře mi někdo? Vyjde někdo ze dveří?

II,4

Gripus

Kdo to tak nehorázně ubližuje našim dveřím?

Ampeliska

To jsem já.

Gripus

A hele, copak se to k nám nese? Ženská a krásná!

Ampeliska

Buď zdrav, hochu.

Gripus

Hlavně ty buď zdravá, holčičko.

Ampeliska

Jdu k vám.

Gripus

Kdybys přišla večer, přijal bych tě se všemi poctami. Obávám se, že teď je na to ještě brzy. Co ty na to, krasavice moje veselá?

Ampeliska

Kuš! Počínáš si na můj vkus moc familiárně!

Gripus

Není to Venuše sama? Ta čtveračivá očka, ten supí, chci říci orlí pohled, a to tělíčko, a ta ňadra, ta sladká pusinka...

Ampeliska

Nejsem krmě pro každého křupana. Dáš ty ruce pryč!

Gripus

Copak mi může někdo zakázat pomazlit se krásně s takovouhle kráskou?

Ampeliska

Mazlit se s tebou můžu, až bude pokdy. Teď potřebuju to, pro co mě sem poslali. Prosím tě, řekni ano nebo ne.

Gripus

A co si přeješ?

Ampeliska

Chytrák pozná už podle nádobíčka, co si přeju.

Gripus

Chytrá pozná i podle mého nádobíčka, co si přeju já.

Ampeliska

Tadyhle Venušina kněžka mne k vám poslala, abych poprosila o vodu.

Gripus

Jenomže tady jsem kněz zase já: jestli se pěkně nepomodlíš, neodneseš se ani kapku. Tuhle studnu jsme vykopali na vlastní nebezpečí a na vlastní náklady. Neodneseš si ani kapičku, když na mne nebudeš hodná.

Ampeliska

Prosím tě, jak mi můžeš upírat to, co nesmí upít ani

nepřítel nepříteli?

Gripus

A jak ty mi můžeš upírat to, co přítelkyně příteli nikdy neupírá?

Ampeliska

Já pro tebe, drahoušku, udělám všechno, co si přeješ.

Gripus

Výborně, tak to má vypadat. Už mi říká drahoušku. Tak já ti tu vodu přinesu, abys mě nemilovala pro nic za nic. Dej to sem.

Ampeliska

Vezmi si to a moc tě prosím, pospíchej a přines mi vodu co nejrychleji.

Gripus

Počkej, drahoušku, jsem tu coby dup.

/Odejde pro vodu/

Ampeliska

Jak teď kněžce vysvětlím, že jsem se tak opozdila? Ještě teď když se podívám na moře, dostanu husí kůže. Propánajána, co to vidím na břehu? To je Labrax a ten jeho host ze Sicílie.

Myslela jsem si, že se utopili! My smolačky! To je neštěstí! S tím jsme vůbec nepočítaly! Co kdybych se raději vrátila do chrámu a řekla to Paléstře? Dám se na útěk. To je všechno, co teď můžu udělat.

/Běží zpět do chrámu/

Gripus /přináší vodu/

Nikdy bych nevěřil, jaká rozkoš může být takové čerpání vody! Jak rád jsem vědro vytáhl! Studna se mi nikdy nezdála tak mělká jako teď! Vytáhl jsem to úplně bez námahy. To jsem si to s ní rozdál, co? To jsem zaválel! Haló, kde jsi, krasavice? Nesu ti vodu! Zrovna takhle počestně tě budu nosit, aby se ti to se mnou líbilo. Kdepak jsi, zlatíčko? Pojď si pro tu vodu, jestli chceš. Kdepak jsi? Už je to fakt, zabrala. Schovala se, potvůrka. Kdepak jsi? Ty si ale umíš s člověkem pohrávat! Teď úplně vážně: vezmeš si to vědro? Krucipísek, kde jsi? Nikde ji nevidím. Utahuje si ze mne! Nechám to vědro tady uprostřed cesty. Ale co kdyby to vědro odtud někdo odnesl. Je posvátné, je Venušino! Z toho bych měl průšvih já! Mám strach, aby mě ta ženská do něčeho nenamočila! Kdyby mě tu někdo chytl, jak držím posvátné Venušino vědro, hned by měli ten nejlepší důvod zavřít mne do vězení. Já chtěl být svobodný a teď mě čeká leda smrt! To vědro je úplně muzikální - samo zpívá, čí je. Já radši zavolám kněžku, aby si to vzala. Haló! Kněžko! Vyjdi ven! Vezmi si prosím tě to svoje vědro. Přinesla to ke mně nějaká holčina. Já vůbec nevím, kdo to byl, čestně. Tak já to musím zanešt až do chrámu? Ať mi ještě jednou někdo přijde, že potřebuje vodu!

/Jde do chrámu/

Labrax /Přichází umáčený od moře/

Jestli se někdo z vás chce dát ožebračit, ať svěří svůj majetek

a život Neptunovi. Jak se s ním dáte do spolku, zařaduje a pošle vám takovouhle navštívenku. Kdepak je Charmides, můj host, můj přítel, kde je ten lotr, co mě zničil?

Charmides

Zatraceně, kam tak, Labraxi, pospícháš?

Labrax

Kéž by tě byly na Sicílii ukřižovali dřív, než jsem tě téměř svýma očima spatřil, Charmide! Přinesl jsi do mého domu jenom neštěstí. Proč já tě blázen poslouchal! Proč jsem odešel z domu! Proč jsem nastoupil na loď!

Charmides

Hrome, vůbec se nedivím, že ta tvá loď ztroskotala, když jsi, ty mizero jeden, vezl takové mizerné zboží.

Labrax

Chytil jsi mne na to svoje vnaididlo a zničil jsi mne! Mně je zle, já umřu. Paléstro, Ampelisko! Kde jste, vy ubohé?

Charmides

Někde u dna mají ryby dobrý oběd.

Labrax

Já ti skočil na ty tvoje nabubřelé žvásty, a tys mne pak svými obchody přivedl na žebráckou hůl.

Charmides

Měl bys být pořádně vděčný. To díky mně ses proměnil z nemastného, neslaného hňupa v namazaného slanečka.

Labrax

Běda mi! Je mezi smrtelníky někdo, kdo je na tom hůř než já?

Charmides

Samozřejmě. Já jsem na tom daleko hůř než ty!

Labrax

Jak to?

Charmides

Protože ty sis zasloužil, co se ti stalo, ale já si to nezasloužím. Já bych chtěl být kachna! Ta vyleze z vody a je hned suchá.

Labrax

Tys mě tedy utřel. Sliboval jsi mi, že se svými holkami udělám dobrý kšeft, že se nabalíkují. A já zatím přišel úplně na mizinu!

Charmides

Ty zvíře špinavé, ty už ses těšil, jak zhltněš celou Sicílii, co?

Labrax

A zatím nějaká velryba zhltnla vak, kde jsem měl všechno své stříbro a zlato.

Charmides

Byla to nejspíš ta samá, co má v žaludku můj váček s penězi.

Labrax

Kdyby aspoň ty moje holky zůstaly naživu, měl bych nějakou naději. Kdyby mě tu načapal Plesidipus! Dal mi za Paléstru první splátku... Ten by mi dělal nohy!

Charmides

Co brečíš, ty pitomče! Dokud budeš mít ten svůj jedák, máš

vždycky dost, abys všem dal, co jim patří.

Gripus /Přichází z chrámu/

Já tomu nerozumím: ty ženské v chrámu se drží Venušiny sochy a pláčou. Čeho se chudinky bojí? Říkaly, že včera v noci ztroskotaly a dneska je tu moře vyvrhlo.

Labrax

Hele, mladíku, kdeže jsou jaké holky?

Gripus

Vždyť to říkám, tady v chrámu.

Labrax

Kolik jich je?

Gripus

Ne víc, než kolik dělá já plus ty.

Labrax

Jestlipak jsou to ty moje?

Gripus

To tedy vážně nevím.

Labrax

Jak vypadají?

Gripus

Nádherně. Kdybych se řádně opil, pomiloval bych je obě.

Labrax

Jsou mladé?

Gripus

Nejsi ty nějaký vlezlý, prosím tě? Tak jdi a podívej se sám, jestli chceš.

Labrax

Charmide, to jsou určitě moje holky a jsou tady!

Charmides

Jsou nebo nejsou, ať tě vezme ďas.

Labrax

Vrhnu se do svatyně a teď hned!

Charmides

Udělal bys líp, kdyby ses vrhnul do propasti.

/Labrax odejde do chrámu/

Hele kamaráde, nemoh bys mě tu někde nechat přespat? Vezmi mě někam pod střechu a půjč mi něco na sebe, než mi ty moje hadry uschnou. Já ti to na jiném místě oplatím.

Gripus

Podívej, mně osobně je úplně fuk, jestli jsi mokrý nebo suchý. Tadyhle je deka. Jestli chceš, je tvá. Ty jsi ten poslední nocležník, kterého bych toužil mít v domě. Tím to pro mne končí.

/Odejde/

Charmides

Ty jdeš pryč? Zaslouží, aby ho prodali do otroctví. Nemá srdce! Co já, nešťastník, tady budu dělat? Půjdu do Venušina chrámu a vyspím se z téhle opice. Vypil jsem o hodně víc, než jsem měl v úmyslu.

/Odchází za Labraxem/

Křik

Démones

Co se to děje?

Trachalio

Ať jsi kdokoli, objímám s pláčem tvoje kolena -

Démones

Má kolena nech klidně na pokoji a radši rychle vylož, oč tu jde.

Trachalio

Kdybys dovolil, já bych ti to vysvětlil. Dvě ženy se uchýlily ke knězce Venušina chrámu o pomoc. Jsou nevinné a děje se jim příkoří. Jeden darebák je vyhnal z chrámu a co víc: potupil přítom Venušinu kněžku.

Démones

Který člověk se odvažuje takhle se rouhat bohům?

Trachalio

Ten člověk je lotr, padouch, grobián, prasák, sketa, všivák, zlotřilec, lump - jedním slovem: je to kuplíř.

Démones

To nám draze zaplatí! Zavolám své sluhy. Turbalio! Sparaxi! Pojdte sem! Kde jste!

Trachalio

Ať ho rozčtvrtí!

Démones

Vezměte lano a svažte ho jako dobytek.

/Odejdou do chrámu, odtud s pláčem vybíhají Paléstra a Ampeliska/

Trachalio

To je řev, slyšíte? Paléstro, Ampelisko, už ten bifteček naklepávají. No tak, pojdte sem a nebojte se, děvčata! Kéž by toho syčáka připravili o všechny zuby!

Paléstra

Takové násilí mne dožene leda k tomu, abych spáchala násilí sama na sobě. Jestliže, Trachalio, neuděláš něco pro naši ochranu, je s námi konec.

Ampeliska

Jedno je jisté: než bych snášela, jak si na mně Labrax vyléví vztek, zemřu. Jenomže jsem nestatečná ženská - jen si vzpomenu na smrt, začnu se třást strachy.

Trachalio

Povídám, nebojte se. Sedněte si tady na oltář.

Paléstra

Copak nám ten oltář může pomoci víc než Venušina socha, kterou jsme objímaly a od které nás ten ničema oderval?

Trachalio

Lezte! Když tam budete, budu vás moci střežit.

Paléstra

Tebe Venuše zapřísaháme, přijmi nás pod svou ochranu!

Ampeliska

Sám Neptun smyl přece naše viny...

Trachalio

Tak lezte! Prosím tě, Venuše, koho jiného by měly prosit! Ty

ses prý narodila z mořské pěny a přišla jsi na svět v ulitě. Tak neodmítej prosbu těchle škebliček v moři vymáchaných.

Démones

Tak pojď, ty neznabohu! Ty si myslíš, že se tu s takovým narušitelem božských zákonů budeme mazat? Vraz mu jednu Turbalio!

Labrax

To je násilí! Byl jsem připraven o svá práva! Unesl jsi proti mé vůli mé dvě služby.

Trachalio

To se ještě uvidí, Labraxi, jestli ti patří nebo jestli jsou svobodné!

Labrax

To tedy patří! Copak já si nesmím od Venušina oltáře odvést vlastní služby?!

Démones

Nesmíš. Máme zákon -

Labrax

Kašlu na vaše zákony! Odvedu si je hned. Hele, starý, jestli máš na ně chuť, naval peníze. Jestli se ovšem zalíbily Venuši, to je jiná - ať si je má. Ale ať kouká zaplatit v tvrdé valutě!

Démones

Platit? Tobě? Tak já ti povím, co si o tom myslím, aby ti bylo jasno: jenom si zkus udělat jim sebemenší příkoří, a já ti opravím fasádu tak, že sám sebe nepoznáš!

Trachalio

Ty prasáku jeden!

Labrax

Trachalio, ty trojnásobný šibeničníku! Ty se odvažuješ mi nadávat?

Trachalio

Dobrá, já to беру: já jsem trojnásobný šibeničník a ty vzor vší počestnosti. A je to snad nějaký důkaz, že tyhle dvě ženy jsou proto méně svobodné?

Labrax

Jak to svobodné?

Trachalio

Proč by měly být, zatraceně, tvoje, když jsou rozené Řekyně? Tahle se přece narodila v Athénách a ve slušné rodině k tomu!

Démones

Která?

Ampeliska

Tady Paléstra.

Paléstra

To jsem já.

Démones

Tak ty jsi má krajanka? Já se taky narodil v Athénách. Tam jsem vyrostl a tam jsem byl vychován.

Trachalio

Tak vidíš, zastaň se svých krajanek!

Démones

Jak se tak na tebe dívám, připomínáš mi moje utrpení. Má

dceruško ztracená! Byly jí tři roky, když zmizela. Kdyby žila, byla by asi tak stará jako ty...

Labrax

Já za ně obě zaplatil jejich pánovi. Co je mi do toho, jestli se narodily v Athénách nebo v Tramtárii! Dokud jsou u mne v otroctví, záleží jenom na tom, jestli jsou dobré otrokyně.

Trachalio

Ty neřáde! Jen počkej, jen co přijde Plesidipus.

Labrax

A zrovna si je odvedu obě dvě, a právě proto, že si myslíš, že to nedokážu.

Démones

A jak to chceš dokázat? Kuplíři, máš možnosti si vybrat: utišíš se bez výprasku nebo ti máme nařezat?

Labrax

Ty dvě jsou mé, a já je z toho oltáře sundám, a je mi jedno, jestli proti mě stojíš ty, Venuše nebo sám Jupiter.

Démones

Jen si to zkus! Jestli se teď těch děvčat dotkneš, dostaneš nářez.

Labrax

Jak velký?

Démones

Pro kuplíře akorát.

Plesidipus

Tady je Labrax! Proč jsi ho, Trachalio, nezabil?

Trachalio

Nebyl meč.

Plesidipus

Měl si vzít hůl nebo kámen!

Trachalio

Cože? Měl bych po člověku, i když je to padouch, házet kamením jako po psu?

Labrax

Teď je po mně, je tu Plesidipus. Ten se mnou vymete, že neřeknu ani popel. Zdravím tě -

Plesidipus

Zdravením se nemusíš obtěžovat. Vyber si: mám ti zakroutit krkem nebo ti ho zlomit? Vybírej, dokud ti dávám možnost.

Labrax

Ani jedno, ani druhé.

Plesidipus

Já toho bídáka musím dotáhnout k soudu! Mazej!

Labrax

Co jsem udělal?

Plesidipus

Ty se ještě ptáš? Zavři ten svůj zobák! Nevzal jsi ode mne zálohu za Paléstru! Neodvezl jsi ji sem?

Labrax

Neodvezl.

Plesidipus

Roztrhnu tě jako hada! Proč to zapíráš?

Labrax

Protože jsem ji jaksi jenom poodvezl. Odvézt se mi ji nepodařilo. Podívej, hochu, tobě jsem řekl, že budeme tady u Venušina chrámu. A nejsme snad? Takže jsem slovo vlastně dodržel, i když jsem to neměl v úmyslu.

Plesidipus

Tady jsi domluvil. Můžeš to vyprávět u soudu. Jdeme.

Labrax

Pomoc, Charmide, pomoc! Drží mne pod krkem! Chtějí mne svázat!

Charmides

Kdo mě volá?

Labrax

Nevidíš, že mě unášejí? Berou si lano! Oni mne chtějí svázat!

Charmides

To vidím a rád se na to podívám.

Labrax

Proč mi nepomůžeš? Nemáš ani kouska odvahy?

Charmides

Stalo se přesně to, co si přeje tolik lidí.

Labrax

Co si přejou?

Charmides

Aby se ti to stalo.

Labrax

Je se mnou konec!

Charmides

Kéž by!

Labrax

Charmide, příteli -

Charmides

Nejsem žádný tvůj přítel. Vyrezignuju se na tvé přátelství.

Plesidipus

Tak jdeme, soud už čeká. A ty, Démone, pečuj, prosím o moji Paléstru,

/Plesidipus a Labrax s Charmidem odcházejí do města/

Démones

Obě jsou pod mou ochranou. Jsou chudinky obě ještě mladičké. A jaké jsou půvabné! Moře je pořád stejně rozbouřené a Gripus, ten blázen, jde lovit. Co můžeš dneska chytit, prosím tě.

Gripus /táhne k moři lana a sítě/

V bezvětrí za vichru za krupobití

vždycky si vystačím sám se svou sítí

Třeba to bude dneska stát za to

vylovím z moře stříbro a zlato.

Démones

Pořád koumá, jak přijít k penězům. Hochu drahá, to bych rád věděl, co ty by sis s tou svobodou počal. Stejně chytíš tak jednou do huby. Tak pojďme, děvčata!

Ampeliska

Seskoč z oltáře, Paléstro!

Paléstra

Už jsem tady! Pojďme!

IV.

Gripus /táhne z moře úlovek/

Tak, Gripe, a teď chyt' své štěstí pořádně za rohy. Máš svobodu na dosah, jak nikdo jiný!

Díky ti Neptune díky ti bože
ty který obýváš rybnaté moře
že jsi mne nesoužil ve slané louži
nenechal utonout ve strašné bouři

Má síť je chatrná ryby v ní chybí
ty jsi mi bohatý úlovek slíbil
Slovo jsi dodržel Neptune bože
vak plný zlata táhnu si z moře

Nedals mi platejza není tu treska
za to se zlato v mé síti blejská
na laně na laně táhnu své štěstí
pilně jsem pracoval to je mi ke cti

Kdo sedí za pecí s rukama v klíně
do práce nechá se pobízet líně
ten nikdy nechytí ani kus tresky
všechno si musíš zasloužit hezky

Na laně na laně štěstí se vrací
štedře jsem odměněn za všechnu práci
Ty který obýváš rybnaté moře
díky ti Neptune díky ti bože

Už jsem se rozhodl. Půjdu za pánem a budu lstivý jako had. Budu mu slibovat stříbro, zlato, ale jen po troškách - jen tolik, abych získal svobodu. Pak si, Gripe, teprv pořádně užiješ!

Trachalio /přichází od moře/

Hej ty, počkej!

Gripus

Na co bych měl čekat?

Trachalio

Až to lano chytím za druhý konec.

Gripus

Jen to nech.

Trachalio

Já ti chci pomoci, žádný dobrý skutek neutek.

Gripus

Včera byla hrozná bouřka a já nechytil ani rybičku. Nemysli, že jsem lepší rybář, než jsem. Vracím se leda s mokrou sítí. Žádný šupinatý dobytek na laně netáhnu.

Trachalio

Já přece nemám zálsk na tvé ryby, mám chuť si s tebou popovídat.

Gripus

Pusť to lano, lumpe jeden!

Trachalio

To, co ti chci povědět, stojí za to, opravdu. Když mi budeš důvěřovat, dám ti svoji důvěru. Poslouchej: Znáš pána, který byl okraden a viděl jsem zloděje, jak kradl. Zajdu tedy ke zloději a udělám následující návrh: Jestli mi dáš polovinu toho, co ukradl, neudám to. Představ si, on mi dluží odpověď. Co myslíš, kolik na něm můžu chtít? Polovičku? Doufám, že souhlasíš.

Gripus

Já bych řekl, že můžeš chtít i víc. Nebo to řekni pánovi.

Trachalio

Věděl jsem, že mi dobře poradíš. A teď dávej prosím tě pozor: mluvil jsem o tobě. Já znám majitele toho vaku.

Gripus

A co?

Trachalio

Vím, jak se ztratil.

Gripus

A já zase vím, jak se našel. Znáš toho, kdo ho našel, ergo kladívko znám taky majitele vaku. Já znám toho současného, ty znáš toho předešlého. To mi nikdo nevezme, zanech naděje.

Trachalio

Nevzdáš se toho, ani když přijde pravý majitel.

Gripus

Pravý majitel? Neblázni! Vylovil jsem to já a tak je to moje!

Trachalio

Opravdu?

Gripus

Můžeš říci o rybě, která plave v moři, že je má? Ne! Mé jsou ty, které chytím. Ty mám za své, nikdo jiný na ně nemá nárok a nemůže očekávat, že se s ním o ně budu dělit. Prodám je na trhu, jako kdyby to byli moji otroci.

Trachalio

A čím je moře?

Gripus

Moře patří všem.

Trachalio

Souhlasím, tím spíše se mi zdá, že ten vak taky patří všem, když se našel v moři, které patří všem.

Gripus

Ty nemravo! Kdyby platilo, co říkáš, rybáři by museli pojit hladem. Kdyby donesli ryby do tržnice, nikdo by je nekoupil a každý by chtěl svůj podíl, protože byly ulovené v moři, které patří všem.

Trachalio

Ty nestydo! Copak můžeš srovnávat vak s rybou? Zdá se ti snad, že je to totéž?

Gripus

To není moje starost. Když hodím udici a síť, vytáhnu to, co se chytí. A co na udici a do sítě chytím, to je mé. Povídám: mé.

Trachalio

Copak jsi někdy viděl rybáře, jak chytil vak a nesl ho jako rybu na trh? Nemáš monopol na všechno, co se vyloví. Chceš být, ty špíno, rybářem a prodavačem koženého zboží v jedné osobě. Co se v moři nenarodilo a nemá šupiny, nemůžeš jen tak odnést, kam chceš, ledaže bys mi dokázal, do jakého řádu a jaké čeledi ten vak patří.

Gripus

A ty nevíš do jaké čeledi patří? Ovšemže vak je ryba. Já jsem rybář, já to musím vědět. Moc často se tu nechytí, to je takový druh, co táhne ke břehu jenom zřídka.

Trachalio

Blbost! Tak ty si myslíš, že si ze mne budeš dělat blázně, ty lumpe!

Gripus

Třída: měkkoploutví, čeleď: treskovití. Takovouhle barvu mívají jen ty nejmenší. Většinou jsou nachové, kůže jim zmodrá, až když vyrostou.

Trachalio

Přesně tak. A ty si dej pozor, ať nejsi jak ten vak. Taky by ti mohla kůže dvakrát změnit barvu - nejdřív zčervenat a pak zmodrat.

Gripus

Musím zrovna já dneska padnout na takového lotra?

Trachalio

Kecáme a čas dál kvapí. Rozhlédni se po člověku, který by nás rozsoudil.

Gripus

Puť to lano, slyšíš, lotře!

Trachalio

Pustím lano jenom tehdy, když ty pustíš tenhle vak!

Gripus

Já to chytil s vynaložením svých vlastních sil, je to můj člun, má síť, moje lano. Nerozumím těm vašim městským kličkám, vím jen, že to, co jsem ulovil, je mé. Já ti poradím, jak tu šlamastyku vyřešit. Nech mne odtud odejít, mlč a jdi si svou cestou. Nikde mne neudávej a já ti taky nic nedám. Ty buď zticha a já budu mlčet, tak to bude nejlepší a nejspravedlivější.

Trachalio

Ty se odvažuješ přijít s takovouhle nabídkou?

Gripus

Nabízím ti přece jasně, abys šel pryč, pustil lano, a dal konečně pokoj.

Trachalio

Vždyť já ti musím taky přece udělat nabídku.

Gripus

Buď tak laskav, nabídni mi, že potáhneš o dům dál.

Trachalio

Počkej, znáš tu někoho? Ty tu bydlíš? A co kdybych pozval k té při jako soudce majitele toho domu?

Gripus

To je nápad! Puť to lano, oddechnu si a promyslím to.

Trachalio

Budiž.

Gripus

Hurá, mám vyhráno, kořist je moje. Chce se odvolat k mému vlastnímu pánovi a ten přece nepřipraví svého otroka ani o pětník. Netuší, co navrhl. K tomuhle soudu půjdu rád.

Trachalio

Tak co?

Gripus

Co si budem povídat - vak je můj, ale než bych se s tebou pral dál, požádáme někoho, aby nás rozsoudil.

Trachalio

Tak se mi to líbí.

Gripus

Voláš mne k neznámému soudci, a ačkoli je neznámý, je mi znám, takže mi není neznámo, co je známé. Pane!

Démones

Co se děje Gripe?

Trachalio

Řekni mi, prosím tě, to je tvůj otrok?

Démones

Je.

Trachalio

To je výborné, že je právě tvůj. A sakra, s tím jsem nepočítal. To bude chtít změnit taktiku. Jsem rád, že tě poznávám.

Démones

My se přece známe. Tys šel hledat svého pána, ne?

Trachalio

Ano, to jsem já. To je výborné, že je tvůj.

Démones

Co je na tom výborného? Oč jde?

Trachalio

Je to lotr.

Démones

Co ti ten lotr udělal?

Trachalio

Nejradši bych mu přerazil hnáty.

Démones

Neptám se tě, co bys mu rád udělal, ptám se tě, oč jde a co je důvodem sporu.

Trachalio

Hned ti to vysvětlím.

Gripus

Ne, vysvětlím to já.

Trachalio

Řada je na mně.

Gripus

Kdybys měl kouska cti v těle, věděl bys, že první v pořadí jsem já.

Démones

Uklidni se, Gripe, a mlč.

Gripus

Ty mu udělíš první slovo?

Démones

Poslouchej, a ty mluv!

Gripus

Ty dáš cizímu otrokovi přednost před svým vlastním?

Trachalio

To dá práci ho zkrotit, co? Krátce a dobře: ten kuplíř, kterého jsi vyhnal z chrámu, ztratil vak a tenhle chlap ho má.

Gripus

Nemám.

Trachalio

Popíráš, co vidím na vlastní oči?

Gripus

Kdybys byl radši slepý! Mám, nemám, co je tobě do toho?

Trachalio

Je dost důležité, jestli ten vak máš po právu nebo protiprávně.

Gripus

Proč by to, co vytáhnu z moře v síti, mělo být víc tvé než mé.

Trachalio

Neřekl jsem, že ten vak je můj, ani nežádám žádnou část toho nálezu.

Gripus

Hele, to je novinka.

Trachalio

Ve vaku je krabička, kterou hledá Paléstra. Říkal jsem ti přece, že se narodila v dobré rodině.

Démones

Chápu, mluvíš o mé krajance.

Trachalio

Přesně tak. V tom vaku je krabička a v té krabičce -

Gripus

Rybička.

Trachalio

- a v té krabičce jsou hračky, se kterými si hrála, když byla malá. Jemu nebudou k ničemu, ale ona - když jí to dáte - může podle nich poznat své rodiče.

Gripus

Nic vydat nehodlám.

Trachalio

Žádám jen krabičku s hračkami. Slituji se nad Paléstrou! Jinak o tom nic jistého nevím.

Gripus

Vidíš, teď se chytil, mizera! Nic jistého neví.

Trachalio

Poruč mu odevzdat tu krabičku Paléstre. Jestli to je opravdu kuplířův vak, Paléstra s Ampeliskou ho poznají. Jestli si za to žádá tvůj otrok odměnu, má ji mít - ať si nechá zbytek.

Gripus

No vidíš, jak to dobře umíš, jak dobře víš, na čí straně je právo. Ještě nedávno jsi chtěl polovinu!

Trachalio

Kuš!

Démones

Gripe, dej mi vak.

Gripus

Dám ti ho, když mi vrátíš, co jim nepatří.

Démones

Vrátím.

Gripus

Tady je.

Démones

Paléstro a Ampelisko, pojdte sem, dobře poslouchejte! Je to vak, ve kterém byla Paléstřina krabička?

Paléstra

Je to on.

Gripus

To je se mnou konec. Ani se nepodívala a hned řekla, že je to on.

Paléstra

Řeknu ti, co je v té krabičce. Jestli se zmýlím, ztrácela jsem slova a čas, a všechno, co je uvnitř, ať je to cokoli, je vaše. Jestli to ale správně popíšu, dej mi to, prosím tě.

Démones

To ti slibuju. Žádáš své právo podle mého gusta.

Gripus

Podle mého gusta je to bezpráví. Co když je to čarodějnice? Co když umí hádat? Co když opravdu správně popíše, co je uvnitř?

Démones

Nedostane nic, když to správně neřekne. Rozvaž vak, ať vím, co tam je. Je tam krabička! Je to ona?

Paléstra

Je to ona!

Trachalio

To byla rána, co, Gripe?

Démones

Gripe, pojd' sem, teď jde o tebe. A ty, děvče, se teď dobře rozpomeň a řekni nám, co je uvnitř a jak to vypadá. Jestli se zmýlíš, nebudeš mít možnost žádat o opravu.

Gripus

To je moudré rozhodnutí.

Démones

Mluv, děvče, a ty Gripe, mlč!

Paléstra

Jsou tam mé hračky.

Démones

Souhlasí, jsou tam hračky.

Gripus

Knock-aut v prvním kole. Neukazuj jí to!

Démones

Popiš, jak vypadají.

Paléstra

Je tam zlatý mečík a zlatá sekyrka. Na mečíku je vyryto jméno mého otce, na sekyrce jméno mé matky.

Démones

Jak se jmenuje tvůj otec?

Paléstra

DÉMONES.

Démones

Nesmrtelní bohové, svítá mi naděje.

Gripus

A mně zapadá.

Trachalio

Pokračujte dál, prosím vás.

Gripus

Jdi se bodnout.

Démones

Jak se jmenuje tvá matka?

Paléstra

DÉDALIS.

Démones

Bohové se nade mnou smilovali.

Gripus

A mne zatratili.

Démones

Gripe, to musí být má dcera.

Gripus

Pro mě, za mě. Že já blbec stokrát se neohlédl, když jsem tu síť tahal z vody!

Paléstra

Ještě je tam stříbrné prasátko a stříbrný koníček.

Gripus

Jdi do háje a prasátko a koníčka vezmi s sebou.

Paléstra

A zlatý amulet, který mi tatínek dal, když jsem se narodila.

Démones

Je to ona, určitě! Smím tě pozdravit a obejmout, dceruško? Já jsem tvůj otec.

Paléstra

To bych se nikdy nebyla nadála!

Démones

Jak rád tě obejmu.

Trachalio

To je radost, vidět, jak se dobrá věc podařila! Gripe, ty mizero! Gratuluju ti k porážce.

Paléstra

Ampelisko!

Ampeliska

Mám radost, že ti to bohové dopřáli. Jdeme!

/Odcházejí do domu/

Gripus

Nejsem já blbec, že jsem ten vak vylovil? A když už jsem ho vylovil, proč jsem ho neukryl na nějaké tajné místo? Myslel jsem si, že za takové pěkné bouřky bude i kořist pěkná. Vsaďím se, kruci, že je tam pořádná kupa stříbra a zlata. Nejlíp bude, když se oběsím. To budu mít hned po starostech, aspoň na tu dobu. Lano, kde je lano!

Démones

Trachalio, běž za Plesidipem a řekni mu, aby všeho nechal a přišel sem. Pověz mu, co se stalo s Paléstrou.

Trachalio

Dobrá, Démone.

Démones

A že znám jeho otce.

Trachalio

Dobrá.

Démones

Ale pospěš si.

Trachalio

Dobrá.

Démones

Řekni mu, ať si pospíší. Jídlo je už na stole.

Trachalio

Dobrá. A víš, co já chci teď od tebe? Aby sis pamatoval, žeš mi slíbil, že ještě dneska budu svobodný.

Démones

Dobrá.

Trachalio

Přimluv se, ať mne Plesidipus propustí na svobodu

Démones

Dobrá.

Trachalio

A přimluvte se za mne u Ampelisky, aby si mne vzala, až budu svobodný.

Démones

Dobrá. A teď pospíchej, ať jsi tu brzo zpátky.

Trachalio

Dobrá. Budu tu hned. Ty mezitím všechno připrav.

Démones

Dobrá. Ať tě vezme ďas i s tím svým Dobrá. Tak jsi mi tím zaplácal uši, že ať chci říci cokoli, vyleze ze mne jenom to tvé Dobrá.

/Trachalio odchází do města/

Gripus

Dobrá, a teď já. Řekni mi, pane, kdy taky mně věnuješ pár slov.

Démones

Oč jde, Gripe?

Gripus

O ten vak přece. Já vím, že jsi moudrý, tak se prosím tě taky moudře zachovej. Domluvili jsme se přece, že Paléstra dostane svou krabičku a já si nechám zbytek.

Démones

Ty si myslíš, že je správné, aby člověk prohlásil za své to, co není jeho?

Gripus

Copak jsem to já nevylovil z moře?

Démones

To je dobře, žeš to vylovil. Tím spíš to má dostat ten komu to patří.

Gripus

Ty jsi tak poctivý, že musíš být na dosmrť chudák.

Démones

Gripe, Gripe! Život nám chystá každý den nějakou síť plnou ryb, aby nás oklamal. Když se lakomec ulakomí na tu největší rybu,

zalkne se svou lakomostí. Ten, kdo moudře a s rozvahou loví, tomu je dovoleno, aby si svou rybičku v klidu a s potěšením snědl. A pamatuj si: takový úlovek, co jen volá po ulovení, ten ti uteče stejně rychle jako připlaval. Copak bychom si mohli nechat věci, když známe jejich pravého majitele? Nemohli bychom z toho mít žádnou radost.

Gripus

I když bývalý majitel je lump?

Démones

I tehdy. Uvidíš, bude to jen k tvému dobru.

Gripus

Viděl jsem často v divadle, jak herci říkali zrovna takovéhle moudré řeči. Taky jsem jim tleskal, když předváděli, jak má moudrý člověk jednat. Diváci pak šli domů a nikdo z nich nedělal to, co mu herci radili.

Démones

Jdi dovnitř. Abychom neztráceli čas: nedám ti nic!

Gripus

Tys mi to slíbil!

Démones

A vůbec - můžeš mi říci, co bys s těmi penězi dělal? Máš snad u mne hlad?

Gripus

Kdybych měl peníze, koupil bych si u tebe svobodu. Po svobodě se dá taky hladovět.

Démones

Já mu to slíbil ... Tak jdeme! Dám příkaz, aby nám dali najíst. Tak pojďme, Gripe. Palestra s Ampeliskou na nás čekají.

/Plesidipus a Trachalio přicházejí z města/

Plesidipus

Trachalio, ty nejsi můj otrok! Trachalio, tvůj otrok jsem já. Ty jsi můj pán, můj skutečný otec! Zopakuj mi to ještě jednou, poklade. Opravdu našla Paléstra svého otce i matku?

Trachalio

Opravdu.

Plesidipus

A otec je můj krajan?

Trachalio

Zdá se, že ano.

Plesidipus

A dá mi ji za ženu.

Trachalio

Zdá se, že ano.

Plesidipus

A budu ji moci obejmout?

Trachalio

Zdá se, že ne.

Plesidipus

Veď mne, kam chceš, můj pane.

Trachalio

To se mi snad zdá! Ne že by se mi tohle postavení nelíbilo!

/Jdou do domu/

Labrax /přichází z města/

Je tu někdo z vás ubožejší nežli já? Plesidipus mne dovlékl k soudu, tam mě odsoudili, vzali mi Paléstru ... Je se mnou konec. Říká se, že kuplíři jsou synové Radosti, a to proto, že se všichni lidé radují, když se kuplíři něco stane. Musím najít aspoň Ampelisku. Ta je moje, ta mi patří! Viděl jsem ji přece tady u Venušina chrámu. Odvedu si ji, to je to jediné, co mi z celého majetku zbylo.

Gripus /vychází z domu/

Jestli ten vak nedostanu zpátky, živého mne dnes večer už neuvidíte.

Labrax

Když slyším slovo vak, je mi, jako by mne někdo bodl mezi žebra.

Gripus

Ten lotr Trachalio je svobodný, a já, který jsem se dřel, který jsem se hmoždil se sítí a lanem, já, který vylovil vak, já nedostanu vůbec nic.

Labrax

Ta slova mne polechtala za ušima.

Gripus

Napíšu někam takhle velikými písmeny: Kdo ztratil vak se stříbrem a zlatem, ať se ohlásí u Gripa. Nemyslete si, že si na mě přijdete!

Labrax

Zdá se mi, že ten chlap ví, kde je můj vak, hrome! Ten mi jde akorát do cesty. Bohové, buďte jednou při mně! Haló, člověče! Jak se máme?

Gripus

Ty jsi snad doktor nebo co ?

Labrax

Jsou témata, o kterých bych mohl od hodiny přednášet na Akademii.

Gripus

A co pak ti chybí, doktore?

Labrax

Mně toho chybí! Já mám přímo ujímání. Včera jsem se plavil po moři, přišla bouře, loď ztroskotala a já přišel o všechno, co jsem měl.

Gripus

A o copak jsi přišel?

Labrax

O vak se zlatem a stříbrem.

Gripus

Víš přesně, co bylo v tom vaku, který jsi ztratil?

Labrax

Co se ztratilo, je ztracené. Bavme se o něčem jiném.

Gripus

A co když znám člověka, který vak našel? Potřebuju vědět, co v něm bylo.

Labrax

Dva tisíce drachem.

Gripus

Dva tisíce drachem! To je paleta, z toho by mohlo kápnout nálezné. Bohové se umoudřili! Tak povídej, co tam bylo dál?

Labrax

Zlatá mísa, jedna stříbrná číše, dvě stříbrné naběračky a pár zlatých lžiček.

Gripus

Hele, ty jsi měl určitě náramné jmění.

Labrax

Víš, jaký je nejhorší čas od slovesa míti? Minulý: měl. To totiž znamená, že už nemáš nic.

Gripus

A co dáš tomu, kdo ten vak našel a prozradil ti to?

Labrax

Deset drachem. Chtěl jsem říci sto. Sto deset. Sto dvacet. Sto třicet.

To je má poslední nabídka.

Gripus

Klidně si jdi.

Labrax

Poslouchej, když odejdu, tak už tu nebudu, kruci. Co takhle sto padesát?

Gripus

Já jsem tě snad ani neslyšel.

Labrax

Tak řekni, kolik chceš.

Gripus

Nějakou sumu, ke které bys nerad něco přidával. Třeba tisíc. K tomu nemusíš přidat ani drachmu. Tak řekni: ano nebo ne?!

Labrax

Zdá se, že se nevykroutím. Máš to mít.

Gripus

Tak a tady se teď dotkni oltáře. Pořádně, ne abys švindloval.

Labrax

Já a švindlovat!

Gripus

A teď při Venuši přísahej.

Labrax

Co mám přísahat?

Gripus

Co ti poručím.

Labrax

Budu přísahat, co poručíš. Přísahat já můžu kdykoli a cokoli.

Gripus

Tak se drž oltáře. Přísahej, že toho dne, kdy dostaneš svůj vak, dáš mi jeden tisíc drachem.

Labrax

Ať se stane.

Gripus

Venuše kyrénská, beru tě za svědka: jestliže naleznu ztracený

majetek,

jestli ho v pořádku dostanu nazpátek, potom dám Gripovi -
Labraxi, přísahej!

Labrax

Venuše kyrénská, beru tě za svědka, jestli se najde můj
ztracený majetek, potom dám Gripovi, co jsem mu sliboval.
Gripus

Jestli mne podvedeš, Venuše tě ztrestá, tím si můžeš být jist.
Teď dělej, co umíš - jednou jsi přísahal a basta. Počkej tu
chvilíčku, doběhnu domů pro pána. Až přijde, jdi k němu a řekni
mu o svůj vak.

/Zajde do domu/

Labrax

Jestli mi dědek vrátí můj vak, nedám tomuhle hejhulovi ani
vindru. Ale ticho! Už vychází.

/Gripus táhne z domu Démona, za ním všichni ostatní/
Gripus

Sem, Démone, prosím tě. Tak, Labraxi, tady je můj pán.

Labrax

Ty máš můj vak?

Démones

Mám a přiznávám, že ho mám. Jestli je tvůj dostaneš ho. A
dostaneš ho v úplném pořádku. Můžeš si ho vzít, jestliže je
tvůj.

Labrax

Nesmrtelní bohové! To je můj vak! Můžu tě obejmout, můj drahý
vaku? Ty moje zlato, můj drahoušku, ty polovičko mé duše!

Démones

Je tvůj? Podívej se dovnitř, jestli je to všechno v pořádku.
Chybí jen krabička s hračkami, podle které jsem našel svoji
dceru.

Labrax

Ty moje rozkoši, ty moje všechno! Jakou dceru?

Démones

Ta, které jsi říkal Paléstra je moje dcera.

Paléstra

Labraxi, to je můj tatínek.

Labrax

Gratuluju. Takže všechno dobře dopadlo, to mám radost.
Plesidipus

Ty lumpe jeden, ani to na tobě není moc vidět.

Labrax

Ale ano! A abyste věděli, že se s vámi raduji, nebudu ani žádat
za svou bývalou otrokyni výkupné.

Démones

To je moudré rozhodnutí.

Labrax

Moudrost je na tvé straně. Kde je Ampeliska?

Gripus

Hele Labraxi! Teď máš vak.

Labrax

To mám. A co má být?

Gripus

Tak si pospěš.

Labrax

Kam si mám pospíšit?

Gripus

Tak mi dej těch tisíc drachem!

Labrax

Nic ti nedlužím, tak co bych ti něco, ksakru, dával!

Gripus

Co říkáš? Že mi nic nedlužíš?

Labrax

Taky že ne !

Gripus

Copak jsi nepřísahal?

Labrax

Přísahal jsem a budu přísahat cokoli, když mi to něco vynese. Přísahání člověk vynalezl, aby tím získal, ne aby o něco přišel.

Gripus

Ty podvodníku, slíbil jsi, že mi dáš tisíc drachem?

Démones

Gripe, proč od něho chceš tisíc drachem?

Gripus

Zapřísahal se, že mi je dá!

Labrax

Přísahat, to je můj koníček.

Démones

Proč ti slíbil tisíc drachem?

Gripus

Slíbil mi nálezné, když mu řeknu, kde je vak. Přísahal při Venuši!

Labrax

Připouštím, že jsem přísahal při Venuši. A co má být?

Démones

Slíbil jsi mu ty peníze?

Labrax

Připouštím, že jsem mu je slíbil.

Démones

A kolik jsi mu slíbil?

Labrax

Tisíc drachem.

Démones

Řekl bych, že mu patří. To je docela slušné nálezné. Co patří mému otrokovi, patří mně, protože otrok je můj. Nehraj na mne žádný ze svých kuplířských triků: máš to marné.

Labrax

Máš úplnou pravdu.

Gripus

Myslel sis, že ti to projde, když jsi narazil na takového truhlíka jako jsem já. Dej mi pěkně ty peníze, já dám všechno svému pánovi, aby mě propustil na svobodu.

Démones

Milý Labraxi, tvůj majetek byl zachráněn mým přičiněním -

Gripus

Jakýmpak tvým přičiněním, kruci, já se přičinil!

Démones
Kuš! Myslím, že se sluší, aby ses mi odvděčil. Doufám, že mé zásluhy náležitě oceníš.

Labrax
Doufám, že budeš respektovat má práva.

Démones
Budu respektovat všechna práva, která máš.

Ampeliska
Plesidipe, přece mne v tom nenecháte! Smrt je to nejhorší, co můžu chtít, raději zemřít, než takhle žít!

Paléstra
Tatínku, prosím tě!

Démones
Ticho! Tak co, Labraxi?

Labrax
Co se týče toho obnosu, který jsem slíbil tvému otrokovi, nevidím žádný důvod, proč bys ho neměl dostat ty.

Gripos
Snad já, ne?

Démones
Zatraceně mlč.

Gripos
Předstíráš, že hájíš mé zájmy a zatím ti jde o něco jiného. Nemůžeš mě přece takhle připravit ještě o poslední naději.

Démones
Ještě jedno slovo a dostaneš nářez! Tak dělej, Labraxi!

Paléstra
Plesidipe, zachraň Ampelisku!

Plesidipus
Srdíčko, nevím jak. Nemám už peníze.

Démones
Ale máš! Myslím Labraxi, že dlužíš Plesidipovi nějakou okrouhlou sumu. Dal ti přece zálohu za Paléstru, ne? Paléstra ovšem je svobodná, takže nemáš na peníze vlastně nárok. Kolik to bylo, Plesidipe?

Plesidipus
Dal bych všechno, co mám, za svého drahouška.

Démones
Ptám se tě kolik?

Paléstra
Tisíc drachem, tatínku.

Démones
Za kolik bys prodal, Labraxi, Ampelisku?

Labrax
Nikdy ji neprodám.

Ampeliska
Tak to vidíte, to je můj konec.

Plesidipus
Labraxi!

Démones
Labraxi.

Labrax
Ne! Prodám ji za tisíc!

Démones

No vidíš. Je to pro tebe výhodná prodej, Labraxi? Nerad bych, abys tady prodělal!

Labrax

Jen ať si ji Plesidipus vezme, jsme si kvit.

Gripus

A kdy já dostanu své peníze?

Démones

Už je to v pořádku, Gripe, já je mám.

Gripus

Ale to jsou přece mé peníze!

Trachalio

Plesidipe, je Ampeliska moje?

Plesidipus

Je tvá.

Trachalio

Kdybych byl rybář, řekl bych, Ampelisko, že ty jsi ten nejlepší úlovek, který tu byl dneska uloven.

Gripus

Tak, a já zase prohrál! Všechno je proti mně, já se snad budu muset opravdu oběsit. Lano! Dejte mi lano!

Trachalio

Neblázni kamaráde!

Gripus

Ty jsi ten poslední, s kým bych tu chtěl vůbec ztrácet slova! Lano!

Démones

Pojďte všichni na hostinu. Vás bych, milí diváci, taky pozval, kdybyste nebyli už dávno pozváni dnes večer někam jinam. Tak příště. Labraxi! Gripe! Vy dva pojďte hned. Slyšíš dobře Labraxi! Kuplíře bych nikdy ke stolu nepozval. Proč bych ale nepozval ubohého trosečníka?

Ampeliska

Gripe!

Gripus

Můj život se mohl změnit od základů. Jdu se oběsit.

Ampelika

No tak, Gripe!

Trachalio

Gripe!

Démones

Slyšíš, Gripe!

Gripus

Nemám na tom širém světě nic. Cos to říkal?

Démones

Řekl jsem, pane, že by mne těšilo, kdybys k nám přišel na hostinu.

Gripus

Řekl mi: Pane! Slyšeli jste to? Všichni jste to slyšeli? Beru vás za svědky - řekl mi Pane. Jsem svobodný! Jsem svobodný! Všichni

Žijeme s nadějí zmíráme žízní

na moře plujeme s hladem a písní

za rána vyjedem na moře s lodí

slaneček platejz všechno se hodí

V bezvětrí za vichru a v krupobití
vždycky si stačíme s lanem a sítí
sítě a udice čeřeny s lanem
slaný je chléb náš i víno je slané

Dokud je jediná hvězdice v síti
na laně na laně naděje svítí